

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ändras. I lagen görs sådana ändringar som är nödvändiga på grund av strukturen av ordnandet av social- och hälsovårdstjänster för att säkerställa att tjänsterna fortsätter när ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster övergår till välfärdsområdena.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Förslagen och deras konsekvenser	3
3.1 De viktigaste förslagen	3
3.2 De huvudsakliga konsekvenserna	4
3.2.1 Ekonomiska konsekvenser	4
3.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	4
3.2.3 Konsekvenser för klienterna	4
4 Alternativa handlingsvägar	5
5 Specialmotivering	6
6 Bestämmelser på lägre nivå än lag	7
7 Ikraftträdande	7
8 Samband med andra propositioner	7
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	8
LAGFÖRSLAG	10
Lag om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	10
BILAGA	14
PARALLELLTEXT	14
Lag om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	14

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Utkastet till proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Beredningen av regeringspropositionen inleddes när det framgick att riksdagen inte hinner behandla regeringspropositionen om en totalreform av lagstiftningen om funktionshinderservice (RP 191/2022 rd) så att den nya lagen om funktionshinderservice och ändringarna av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977, nedan *specialomsorgslagen*) kan träda i kraft den 1 januari 2023 samtidigt som strukturreformen av ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna (nedan *social- och hälsovårdsreformen*). Eftersom det är fråga om sådana ändringar av teknisk natur som social- och hälsovårdsreformen förutsätter har det inte ordnats något separat remissbehandling av propositionen. Det som nu föreslås bli ändrat ingår i den totalreform av lagstiftningen om funktionshinderservice som varit på remiss och i de ändringar som på basis av remissbehandlingen gjorts i propositionen under den fortsatta beredningen. Handlingar som gäller propositionen finns tillgängliga på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskod STM 116:00/2022.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

I samband med social- och hälsovårdsreformen överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovård, räddningsväsendet och andra särskilt föreskrivna tjänster och uppgifter från kommunerna till de nya välfärdsområdena vid ingången av 2023. Sjukvårdsdistriktens och specialomsorgsdistriktens uppgifter överförs också till välfärdsområdena. I den offentliga förvaltningen finns i fortsättningen tre organisatoriskt självständiga aktörer: staten, välfärdsområdena och kommunerna (RP 241/2020 rd). Säkerställandet av tjänsternas kontinuitet och samarbetet mellan de separata organisationerna förutsätter ändringar i specialomsorgslagen.

Att morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning och semesterverksamhet i fortsättningen ska ordnas i samarbete mellan kommunen och välfärdsområdena är en av de ändringar som behövs.

Om ändringen inte görs motsvarar lagen inte heller de behov som följer av särlösningen för Nyland när det gäller produktionen av krävande specialomsorgstjänster på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning.

3 Förslagen och deras konsekvenser

3.1 De viktigaste förslagen

I specialomsorgslagen görs de ändringar som med tanke på tjänsternas kontinuitet är nödvändiga när specialomsorgsdistrikten avvecklas och välfärdsområdena inleder sin verksamhet som nya organisationer.

Det föreslås att det till specialomsorgslagen fogas en bestämmelse som möjliggör samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdena vid ordnandet och produktionen av sådan morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning samt sådan semesterverksamhet som ordnas som specialomsorger.

I specialomsorgslagen förslås en bestämmelse som gör det möjligt att producera specialomsorger oberoende av en persons vilja på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning och att använda nödvändiga begränsningsåtgärder på dessa avdelningar. Regleringen behövs i synnerhet eftersom HUS i fortsättningen producerar verksamheten.

När social- och hälsovårdsreformen har trätt i kraft har välfärdsområdena inte någon ledargrupp för specialomsorger. För ordnandet av specialomsorger måste välfärdsområdena dock ha en motsvarande grupp. Avsikten är att specialomsorgslagen till denna del ska ändras så att den motsvarar det som föreslås i reformen av lagstiftningen om funktionshinderservice.

3.2 De huvudsakliga konsekvenserna

3.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser.

3.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Välfärdsområdet ska av kommunen kunna skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning som går i skola samt semesterverksamhet utan att välfärdsområdet behöver konkurrensutsätta servicen och utan att kommunen förutsätts bolagisera servicen. Detta gör det möjligt att även i fortsättningen ordna servicen på ett ändamålsenligt sätt i samarbete mellan socialservicen och undervisningsväsendet.

Välfärdsområdena ska ansvara för ordnandet av specialomsorger, men servicen kan produceras på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning. I och med att avdelningarna för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning fogas till lagen tryggas tjänsternas kontinuitet och bevarandet av sakkunskapen vid de enheter där det också hittills har ordnats specialomsorger. Serviceproducentens möjlighet att lagligt använda begränsningsåtgärder på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning tryggas. Bestämmelser om användningen av begränsningsåtgärder finns i specialomsorgslagen.

I och med social- och hälsovårdsreformen avvecklas specialomsorgsdistrikten och i fortsättningen finns det inte någon ledargrupp för specialomsorger. För ordnandet av specialomsorger måste välfärdsområdena ha en motsvarande grupp. I propositionen om en reform av lagstiftningen om funktionshinderservice föreslås det att välfärdsområdena i fortsättningen ska ha en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. En ändring av lagen så att den till denna del motsvarar det som föreslås i reformen av lagstiftningen om funktionshinderservice gör situationen klarare för alla aktörer under mellanperioden.

3.2.3 Konsekvenser för klienterna

Välfärdsområdet ska av kommunen kunna skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning som går i skola samt semesterverksamhet. Vid behov kan verksamheten ordnas i skolans lokaler med hjälp av skolgångsbiträdenas arbetsinsats. På detta sätt tryggas tjänsternas kontinuitet utan avbrott för klienterna när ansvaret för att ordna socialservice överförs från kommunerna till välfärdsområdena.

Specialomsorger oberoende av en persons vilja ska i fortsättningen också kunna ordnas på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning. På avdelningarna ska det också vara möjligt att använda nödvändiga begränsningsåtgärder. Syftet med ändringen är att

möjliggöra tjänsternas kontinuitet utan avbrott vid de enheter där det också hittills har ordnats specialomsorger. Eftersom det finns ett behov av att använda nödvändiga begränsningsåtgärder vid enheterna är det med tanke på klienternas rättsskydd nödvändigt att användningen av begränsningsåtgärder grundar sig på lag.

En ändring av lagen så att den i fråga om sakkunniggrupperna motsvarar det som föreslås i reformen av lagstiftningen om funktionshindersservice är viktigt med tanke på klienternas rättsskydd. Om ändringen inte görs föreskrivs det endast om en enda sakkunniggrupp i specialomsorgslagen. Det är dock viktigt att det är en grupp som fattar beslut om specialomsorger oberoende av en persons vilja och en annan grupp som utför den undersökning som är en förutsättning för specialomsorger oberoende av en persons vilja och gör ett ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna en person till specialomsorger oberoende av personens vilja.

4 Alternativa handlingsvägar

Det primära alternativet skulle ha varit att riksdagen skulle ha godkänt totalreformen av lagstiftningen om funktionshindersservice så att den kunde ha trätt i kraft samtidigt som social- och hälsovårdsreformen. Eftersom detta har visat sig vara osannolikt på grund av att riksdagens pressade och sträma tidsram, är det sekundära alternativet att trygga möjligheterna för de välfärdsområden och kommuner som fortsätter som separata organisationer samt för HUS att ordna de nödvändiga tjänsterna så att tjänsternas störningsfria kontinuitet säkerställs när specialomsorgsdistrikten avvecklas.

De föreslagna ändringarna tryggar tillgången till service under den tid som man blir tvungen att vänta på att totalreformen av lagstiftningen om funktionshindersservice träder i kraft.

Under beredningen bedömdes behovet av att i propositionen ta in bestämmelser om så kallad rehabiliterande småbarnspedagogik som en del av specialomsorgerna. På grund av propositionens brådskande natur görs i lagen endast de ändringar som är nödvändiga med tanke på tjänsternas kontinuitet. Ett gradvis slopande av rehabiliterande småbarnspedagogik behandlas i grundlagsutskottet som en del av totalreformen av lagstiftningen om funktionshindersservice. Eftersom totalreformen utgår från att rehabiliterande småbarnspedagogik inte kommer att ordnas med stöd av den nya lagen om funktionshindersservice, ansågs det vid beredningen inte ändamålsenligt att föreslå separata bestämmelser om ordnande av rehabiliterande småbarnspedagogik under mellanperioden. Propositionen innebär att rätten att få rehabiliterande småbarnspedagogik inte kommer att ändras under denna mellanperiod.

Ett alternativ är att inte göra de ovan beskrivna ändringarna i lagen. Då blir det oklart om välfärdsområdet av kommunen kan skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning som går i skola samt semesterverksamhet utan konkurrensutsättning och utan att kommunen behöver bolagisera servicen. Detta kan också påverka kontinuiteten i klienternas service i samband med överföringen till välfärdsområdena. Ändringen har fått brett understöd.

Om det inte är möjligt att ordna specialomsorger oberoende av en persons vilja eller att använda begränsningsåtgärder på en avdelning för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning, kan kontinuiteten i specialomsorgstjänsterna inte tryggas vid den enhet där de hittills har ordnats. Då är det inte heller möjligt att säkerställa tillräcklig kontinuitet när det kommer till sakkunskapen.

Om det inte görs några ändringar i lagen i fråga om de sakkunniggrupper som ersätter ledargruppen för specialomsorger, måste välfärdsområdena i början av året inrätta den sakkunniggrupp som krävs och i ett senare skede de nya sakkunniggrupper som förutsätts enligt totalreformen av lagstiftningen om funktionshinderservice. Dessutom kommer klientens rättsskydd att äventyras, eftersom lagen endast innehåller bestämmelser om en enda sakkunniggrupp.

5 Specialmotivering

1 b och 37 §. Det föreslås att paragraferna ändras så att omnämmandet av en sakkunniggrupp för krävande stöd ändras till omnämmanden av en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd.

2 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med bestämmelser om kommunens möjlighet att producera individuell vård och annan omvårdnad, i praktiken som serviceproducent av morgon- och eftermiddagsverksamhet eller semesterverksamhet. Välfärdsområdet kan av kommunen skaffa individuell vård och annan omvårdnad för barn med funktionsnedsättning som går i skola. Vid behov kan den ordnas i skolans lokaler med hjälp av skolgångsbiträdenas arbetsinsats. Välfärdsområdet behöver inte konkurrensutsätta servicen och det förutsätts inte att kommunen bolagiserar servicen.

När det gäller individuell vård och annan omvårdnad är det fråga om en uppgift där det är ändamålsenligt att producera tjänsten i samarbete mellan det kommunala undervisningsväsendet och välfärdsområdena så att bådas mål för tjänsteproduktionen uppfylls. Samarbetet uppfyller de förutsättningar för upphandling av tjänster hos andra upphandlande enhet som anges i 16 § i upphandlingslagen (1397/2016). Välfärdsområdet kan skaffa tjänsterna av kommunen utan ett anbudsförfarande. För kommunens del är det fråga om en uppgift som anknyter till undervisningsväsendet och som inte ska betraktas som en uppgift som enligt 126 § i kommunallagen (410/2015) ska skötas i ett konkurrensläge på marknaden. Kommunen kan producera servicen utan bolagisering. För att frågan inte ska lämna rum för tolkning, föreskrivs det i detta moment om kommunens rätt att för välfärdsområdet producera sådan individuell vård och annan omvårdnad som avses i specialomsorgslagen och som genomförs som morgon-, eftermiddags- eller semesterverksamhet.

Detta horisontella samarbete mellan de upphandlande enheterna överensstämmer också med EU:s konkurrenslagstiftning. Propositionen uppfyller kraven enligt Europaparlamentets och rådets upphandlingsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG) och kraven enligt den rättspraxis som förtydligar det.

23 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att omnämmandet av en sakkunniggrupp för krävande stöd ändras till ett omnämmande av en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Dessutom ändras den sakkunskap som krävs av gruppen så att den motsvarar vad som föreslås i reformen av lagstiftningen om funktionshinderservice. Genom att göra ändringen i detta skede kan välfärdsområdena genast bilda grupper med rätt sammansättning och rätt namn, och undvika ständiga förändringar. Inom specialomsorger oberoende av personens vilja är det med tanke på rättsskyddet viktigt att sakkunniggruppen och den beslutande gruppen består av olika personer.

31, 34, 36, 42 e och 80 §. Det föreslås att paragraferna ändras så att omnämmandet av en sakkunniggrupp för krävande stöd ändras till ett omnämmande av en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd.

32 §. I 2 mom. föreskrivs det om de verksamhetsenheter som kan producera specialomsorger oberoende av personens vilja.

Det föreslås att begreppet tehostettu palveluasuminen (på svenska serviceboende med heldygnsomsorg) ersätts i den finska språkdräkten med begreppet ympärivuorokautinen palveluasuminen (även det serviceboende med heldygnsomsorg), som används i 21 c § i socialvårdslagen, som fogats till lagen genom lag 790/2022.

Det föreslås att avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning som avses i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) fogas till bestämmelsen. Tillägget görs för att säkerställa kontinuiteten i de tjänster som samkommunen Eteva tidigare ordnat i Nyland och som genomförts av HUS Helsingfors universitetssjukhus. Eftersom det är fråga om en socialvårdstjänst ska välfärdsområdena vara tjänsteanordnare.

Därtill ändras omnämningarna av sakkunniggruppen för krävande stöd till omnämningen av den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd.

33 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att omnämningen av en sakkunniggrupp för krävande stöd ändras till ett omnämning av en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Dessutom ändras hänvisningarna till förvaltningslagen (434/2003) till materiella hänvisningar för att hänvisningarna ska motsvara de nuvarande lagberedningsanvisningarna.

38 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att omnämningen av en sakkunniggrupp för krävande stöd ändras till ett omnämning av en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Därtill föreslås i paragrafen en språklig ändring på finska. Ändringen påverkar inte den svenska språkdräkten.

42 b §. *Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder.* I paragrafen föreslås motsvarande ändringar som i 32 §. Ändringen gör det möjligt att använda nödvändiga begränsningsåtgärder på avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning.

6 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Strukturreformen av ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna förutsätter ändringar också i bestämmelser på lägre nivå än lag i och med att reformen av lagstiftningen om funktionshinderservice inte hinner träda i kraft den 1 januari 2023. I förordningen om service och stöd på grund av handikapp (759/1987) och förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (988/1977) görs de tekniska ändringar som föranleds av social- och hälsovårdsreformen.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2023.

8 Samband med andra propositioner

Denna proposition har samband med den regeringsproposition om en totalreform av lagstiftningen om funktionshinderservice (RP 191/2022 rd) som för närvarande behandlas i riksdagen. Eftersom totalreformen inte träder i kraft inom den föreslagna tiden, föreslås det i denna proposition att specialomsorgslagen ska ändras till nödvändiga delar.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna bestämmelserna har ett nära samband med 7 § i grundlagen, där rätten till liv och till personlig frihet och integritet tryggas. Det allmänna ska själv avstå från att kränka dessa rättigheter, men det ska också skapa förhållanden där dessa grundläggande fri- och rättigheter åtnjuter skydd mot enskilda kränkningar. Den personliga friheten har karaktären av en allmän grundläggande fri- och rättighet som skyddar inte bara människans fysiska frihet utan också hennes fria vilja och självbestämmanderätt. Rätten till personlig integritet ger skydd mot kroppsvisitationer och medicinska eller motsvarande åtgärder som vidtas med tvång.

Enligt motiveringen i regeringens proposition om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) innebär den personliga integritetens status som en grundläggande fri- och rättighet att tröskeln för ingripande är hög. Begränsningarna ska grunda sig på lag och uppfylla de krav på godtagbarhet och nödvändighet som preciseras i tolkningspraxis. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att självbestämmanderätten anknyter till flera grundläggande rättigheter, särskilt till bestämmelserna om personlig frihet och integritet i 7 § i grundlagen och till bestämmelserna om skydd för privatlivet i 10 § i grundlagen. I det grundlagsskyddade privatlivet ingår bland annat individens rätt att bestämma över sig själv och sin kropp (se t.ex. GrUU 15/2015 rd, s. 3 och GrUU 12/2016 rd, s. 2, GrUU 10/2012 rd, s. 2/II och GrUU 24/2010 rd, s. 3/I).

Tillämpningsområdet för specialomsorger oberoende av en persons vilja eller användningen av begränsningsåtgärder utvidgas inte, utan HUS fortsätter med verksamheten, liksom samkommunen Eteva, men som en organisation inom hälso- och sjukvården på sätt så att välfärdsområdena har organiseringsansvaret. Eftersom det finns ett behov av att använda nödvändiga begränsningsåtgärder vid enheterna är det med tanke på klienternas rättsskydd nödvändigt att användningen av begränsningsåtgärder grundar sig på specialomsorgslagen.

Den föreslagna ändringen av sakkunniggrupperna är viktig med tanke på klienternas rättsskydd när specialomsorger oberoende av en persons vilja ordnas. Det är viktigt att det är en grupp som fattar beslut om specialomsorger oberoende av en persons vilja och en annan grupp som utför den undersökning som är en förutsättning för specialomsorger oberoende av en persons vilja och gör ett ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna en person till specialomsorger oberoende av personens vilja.

De föreslagna ändringarna har också ett nära samband med det allmännas uppgift enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och främja befolkningens hälsa samt stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Genom bestämmelsen i grundlagen fastställs inte hur dessa tjänster ska ordnas, utan genom bestämmelsen åläggs det allmänna att trygga tillgången till tjänsterna (RP 309/1993 rd, s. 75/II, se även t.ex. GrUU 20/2004 rd, s. 2/II). Vid bedömningen av om tjänsterna är tillräckliga kan utgångspunkten anses vara en sådan nivå på tjänsterna som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 76/I, se även t.ex. GrUU 20/2004 rd, s. 2/II och GrUU 30/2013 rd, s. 3/I).

I lagen föreslås en ändring som innebär att välfärdsområdet av kommunen kan skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med funktionsnedsättning som går i skola samt semesterverksamhet. Vid behov kan verksamheten ordnas i skolans lokaler med hjälp av skolgångsbiträdernas arbetsinsats. På detta sätt tryggas tjänsternas kontinuitet utan avbrott när ansvaret för att ordna socialservice överförs från kommunerna till välfärdsområdena.

På de grunder som nämns ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) 1 b och 23 §, 31 § 2 mom., 32 § 2 och 3 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34, 36 och 37 §, 38 § 2 mom., 42 b § 1 och 2 mom. samt 42 e och 80 §,

sådana de lyder, 1 b och 23 §, 31 § 2 mom., 32 § 3 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34, 36 och 37 §, 38 § 2 mom., 42 e och 80 § i lag 609/2022 samt 32 § 2 mom. och 42 b § 1 och 2 mom. i lag 381/2016, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 26/1984 och 1369/1996, ett nytt 2 mom. som följer:

1 b §

Till den del bestämmelserna i denna lag gäller administrativa ingrepp i den personliga friheten enligt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om välfärdsområden när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland och vad som i denna lag föreskrivs om en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och om en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd tillämpas när det gäller landskapet Åland på motsvarande sakkunniggrupper i landskapet Åland.

2 §

Kommunen kan producera i 1 mom. 6 punkten avsedd individuell vård och annan omvårdnad till den del det är ändamålsenligt med tanke på genomförandet av välfärdsområdets och kommunens uppgiftshelheter.

23 §

För det individuella beredandet av specialomsorger ska välfärdsområdet ha en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd.

Medlemmar i den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd är minst tre tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så att expertis inom medicin, psykologi och socialvård är företrädare i sakkunniggruppen.

31 §

Beslut om att tillhandahålla specialomsorger och om att avsluta specialomsorger fattas av den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd.

32 §

Specialomsorger som är oberoende av en persons vilja ges i 21 c § i socialvårdslagen (1301/2014) avsedda enheter för serviceboende med heldygnsomsorg, i 22 § i den lagen avsedda institutioner eller på i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) avsedda avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning eller på motsvarande privata verksamhetsenheter som har en tillräcklig expertis inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

En skriftlig ansökan om att en person oberoende av sin vilja ska förordnas att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger ska lämnas till den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd. Ansökan får göras av personens lagliga företrädare eller en anhörig eller en annan närstående.

33 §

Om den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd på grund av en ansökan enligt 32 § och andra behövliga undersökningar och utredningar inom social- och hälsovården anser det uppenbart att det finns förutsättningar för att förordna en person att oberoende av dennes vilja intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska sakkunniggruppen förordna att personen ska tas in för undersökning på en sådan verksamhetsenhet för specialomsorger som avses i 32 § 2 mom. I brådskande fall ska ett skriftligt beslut om förordnande till undersökning fattas utan dröjsmål och i övrigt senast sju dagar efter det att en ansökan som avses i 32 § har inkommit. Innan personen förordnas till undersökning ska hans eller hennes egen åsikt klarläggas. Bestämmelser om hörande av personen själv och av hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare finns i förvaltningslagen (434/2003). Om en myndig person inte har någon laglig företrädare ska i situationer som avses i 9 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *socialvårdens klientlag*, en anhörig eller någon annan närstående som är med och planerar och genomför servicen ges tillfälle att bli hörd. På hörandet tillämpas vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Dessutom ska föräldrarna till en minderårig och den person som tagit hand om och fostrat den minderårige omedelbart innan den minderårige förordnas till undersökning ges tillfälle att bli hörda. På hörandet tillämpas vad som föreskrivs i förvaltningslagen.

När undersökningen slutförts ska den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd besluta huruvida personen oberoende av sin vilja ska förordnas att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger. Beslutet ska fattas skriftligt senast 14 dagar från det att beslutet om förordnande om intagning för undersökning fattades. Beslutet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Ett beslut om att förordna en person att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja ska omedelbart, dock senast inom 14 dagar efter det att beslutet fattades, underställas förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen ska handlägga ärendet skyndsamt.

34 §

För ett individuellt genomförande av specialomsorgerna ska den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd eller, inom gränser som den bestämt, den ansvariga föreståndaren för verksamhetsenheten, för varje person som är i behov av specialomsorger godkänna ett specialomsorgsprogram. Programmet ska såvitt möjligt göras upp i samarbete med personen själv och hans eller hennes lagliga företrädare eller i situationer enligt 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag personens lagliga företrädare eller anhöriga eller andra närstående som

deltagit i planeringen och genomförandet av servicen samt med sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd. Programmet ska ses över vid behov.

36 §

Om personen själv eller personens vårdnadshavare eller annan intressebevakare eller den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd anser att programmet inte är ändamålsenligt, kan regionförvaltningsverket förordna att programmet ska korrigeras till de delar det anses vara påkallat.

37 §

Om det vid undersökning av en person som oberoende av sin vilja förordnats att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger eller vid ordnande av vård och omsorg för honom eller henne framgår att förutsättningar saknas för att förordna personen att oberoende av sin vilja tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd eller, i den situation som avses i 19 § 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) Institutet för hälsa och välfärd, på förslag av sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd genast besluta att de av viljan oberoende specialomsorgerna ska avslutas.

38 §

En person som har blivit intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja och hans eller hennes lagliga företrädare har rätt att få förutsättningarna för fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja bedömda av den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd medan specialomsorgerna pågår också innan halvårsfristen löpt ut. Om en person som är myndig saknar laglig företrädare har utöver honom eller henne själv också anhöriga eller andra närstående som deltar i planeringen och genomförandet av servicen samma rätt i situationer som avses i 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag. Ingen ny bedömning behöver göras om det har gått mindre än en månad sedan den föregående bedömningen och det är uppenbart att det inte skett någon förändring i personens tillstånd. Orsaken till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalerna.

42 b §

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 n § får, under de förutsättningar som anges nedan, användas inom specialomsorgerna i serviceboenden med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen eller vid service på en institution enligt 22 § i den lagen eller vid i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedd specialiserad sjukvård som ges på en psykiatrisk enhet för personer med utvecklingsstörning eller inom motsvarande privat service. Sådant annat kvarhållande än kortvarigt kvarhållande som avses i 42 § 3 mom. får användas endast i specialomsorger oberoende av en persons vilja.

En förutsättning för användning av begränsningsåtgärder är dessutom att den verksamhetsenhet som ordnar eller producerar servicen har tillgång till tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

42 e §

Bedömning av användningen av begränsningsåtgärder och minskad användning av begränsningsåtgärder

Om en begränsningsåtgärd enligt 42 f–42 n § har använts när specialomsorger getts ska orsakerna till att åtgärden har använts och de sätt med vilkas hjälp man i fortsättningen kan minska användningen av begränsningsåtgärder i enheten utan dröjsmål bedömas inom verksamhetsenheten. Om det i specialomsorgerna, när en person har fått andra specialomsorger än specialomsorger oberoende av sin vilja, upprepade gånger eller långvarigt har använts en begränsningsåtgärd enligt 42 j, 42 l eller 42 m § eller 42 n § 2 mom., ska verksamhetsenheten bedöma om förutsättningarna i 32 § 1 mom. för att förordna personen till specialomsorger oberoende av sin vilja är uppfyllda och vid behov förelägga frågan för bedömning i den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd.

80 §

Andra beslut än sådana beslut av den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd som avses i 81 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. På sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 24 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) 1 b och 23 §, 31 § 2 mom., 32 § 2 och 3 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34, 36 och 37 §, 38 § 2 mom., 42 b § 1 och 2 mom. samt 42 e och 80 §,

sådana de lyder, 1 b och 23 §, 31 § 2 mom., 32 § 3 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34, 36 och 37 §, 38 § 2 mom., 42 e och 80 § i lag 609/2022 samt 32 § 2 mom. och 42 b § 1 och 2 mom. i lag 381/2016, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 26/1984 och 1369/1996, ett nytt 2 mom. som följer:

Stadfäst lydelse

1 b §

Till den del bestämmelserna i denna lag gäller administrativa ingrepp i den personliga friheten enligt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om välfärdsområden när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland och vad som i denna lag föreskrivs om en sakkunniggrupp för krävande stöd tillämpas när det gäller landskapet Åland på motsvarande sakkunniggrupp i landskapet Åland.

2 §

Till specialomsorgerna hörande tjänster är i enlighet med vad genom förordning eller med stöd av denna lag eljest stadgas eller föreskrives:

- 1) undersökning, som omfattar de medicinska, psykologiska och sociala utredningar och de lämplighetsprov som förutsättes för en individuell planering och realisering av specialomsorgerna;
- 2) hälsovård;
- 3) behövlig handledning, rehabilitering och funktionell träning;

Föreslagen lydelse

1 b §

Till den del bestämmelserna i denna lag gäller administrativa ingrepp i den personliga friheten enligt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om välfärdsområden när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland och vad som i denna lag föreskrivs om en sakkunniggrupp för krävande *multiprofessionellt stöd och om en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd* tillämpas när det gäller landskapet Åland på motsvarande *sakkunniggrupper* i landskapet Åland.

2 §

Till specialomsorgerna hörande tjänster är i enlighet med vad genom förordning eller med stöd av denna lag eljest stadgas eller föreskrives:

- 1) undersökning, som omfattar de medicinska, psykologiska och sociala utredningar och de lämplighetsprov som förutsättes för en individuell planering och realisering av specialomsorgerna;
- 2) hälsovård;
- 3) behövlig handledning, rehabilitering och funktionell träning;

Stadfäst lydelse

- 4) ordnande av arbetsterapi och bostäder samt annan motsvarande verksamhet som främjar anpassning inom samhället;
- 5) ordnande av hjälpmedel och hjälp-material för personligt bruk;
- 6) individuell vård och annan omvårdnad;
- 7) handledning och rådgivning för personens make, föräldrar och övriga familjemedlemmar, annan vårdnadshavare eller honom eljest närstående person;
- 8) information om specialomsorgstjänster;
- 9) förebyggande av utvecklingsskador; samt
- 10) annan motsvarande för förverkligandet av specialomsorgerna nödig verksamhet.

23 §

För det individuella beredandet av specialomsorger finns det en sakkunniggrupp för krävande stöd inom välfärdsområdet.

Medlemmar i sakkunniggruppen för krävande stöd är minst tre *ledande* tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så att medicinsk och pedagogisk expertis samt sakkunskap i socialvård är företrädde i organet.

31 §

Initiativ som gäller erhållande av specialomsorger ska göras hos välfärdsområdet.

Beslut om att tillhandahålla specialomsorger och om att avsluta specialomsorger fattas av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd, *om inte något annat anges i förvaltningsstadgan för välfärdsområdet.*

Föreslagen lydelse

- 4) ordnande av arbetsterapi och bostäder samt annan motsvarande verksamhet som främjar anpassning inom samhället;
- 5) ordnande av hjälpmedel och hjälp-material för personligt bruk;
- 6) individuell vård och annan omvårdnad;
- 7) handledning och rådgivning för personens make, föräldrar och övriga familjemedlemmar, annan vårdnadshavare eller honom eljest närstående person;
- 8) information om specialomsorgstjänster;
- 9) förebyggande av utvecklingsskador; samt
- 10) annan motsvarande för förverkligandet av specialomsorgerna nödig verksamhet.

Kommunen kan producera i 1 mom. 6 punkten avsedd individuell vård och annan omvårdnad till den del det är ändamålsenligt med tanke på genomförandet av välfärdsområdets och kommunens uppgiftshelheter.

23 §

För det individuella beredandet av specialomsorger *ska välfärdsområdet ha en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd.*

Medlemmar i *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd är minst tre tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så att *expertis inom medicin, psykiologi och socialvård* är företrädde i sakkunniggruppen.

31 §

Initiativ som gäller erhållande av specialomsorger ska göras hos välfärdsområdet.

Beslut om att tillhandahålla specialomsorger och om att avsluta specialomsorger fattas av *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd.

Stadfäst lydelse

32 §

En person kan oberoende av sin vilja förordnas att intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, om han eller hon

1) inte kan träffa avgöranden om sin vård och omsorg eller förstå konsekvenserna av sitt handlande,

2) sannolikt allvarligt äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet, och

3) inte kan få vård och omsorg på något annat sätt.

Specialomsorger som är oberoende av en persons vilja ges i serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 § 4 mom. i socialvårdslagen (1301/2014) eller institutioner enligt 22 § i den lagen eller på motsvarande privata verksamhetsenheter *eller inrättningar för socialvård* som har en tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

En skriftlig ansökan om att en person oberoende av sin vilja ska förordnas att intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger ska lämnas till välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd. Ansökan får göras av personens lagliga företrädare eller en anhörig eller en annan närstående.

Om det inte finns någon sådan i 3 mom. avsedd person som har rätt att göra ansökan eller om de inte samtycker till att göra ansökan, kan ansökan göras också av en tjänsteinnehavare som anges i förvaltningsstadgan för det välfärdsområde inom vars område personen vistas. I fråga om personer som är intagna på en straffanstalt kan ansökan under motsvarande förutsättningar göras av anstaltens direktör.

33 §

Om välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd på grund av en ansökan enligt 32 § och andra behövliga undersökningar och utredningar inom social- och hälsovården anser det uppenbart att det finns förutsättningar

Föreslagen lydelse

32 §

En person kan oberoende av sin vilja förordnas att intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, om han eller hon

1) inte kan träffa avgöranden om sin vård och omsorg eller förstå konsekvenserna av sitt handlande,

2) sannolikt allvarligt äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet, och

3) inte kan få vård och omsorg på något annat sätt.

Specialomsorger som är oberoende av en persons vilja ges i 21 c § i *socialvårdslagen (1301/2014) avsedda enheter för serviceboende med heldygnsomsorg*, i 22 § i *den lagen avsedda institutioner eller på i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) avsedda avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning* eller på motsvarande privata verksamhetsenheter som har en tillräcklig *expertis* inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

En skriftlig ansökan om att en person oberoende av sin vilja ska förordnas att *bli intagen* på en verksamhetsenhet för specialomsorger ska lämnas till *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd. Ansökan får göras av personens lagliga företrädare eller en anhörig eller en annan närstående.

Om det inte finns någon sådan i 3 mom. avsedd person som har rätt att göra ansökan eller om de inte samtycker till att göra ansökan, kan ansökan göras också av en tjänsteinnehavare som anges i förvaltningsstadgan för det välfärdsområde inom vars område personen vistas. I fråga om personer som är intagna på en straffanstalt kan ansökan under motsvarande förutsättningar göras av anstaltens direktör.

33 §

Om *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd på grund av en ansökan enligt 32 § och andra behövliga undersökningar och utredningar inom social- och hälsovården anser det uppenbart att det

Stadfäst lydelse

för att förordna en person att oberoende av dennes vilja intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska sakkunniggruppen *för krävande stöd* förordna att personen ska tas in för undersökning på en sådan verksamhetsenhet för specialomsorger som avses i 32 § 2 mom. I brådskande fall ska ett skriftligt beslut om förordnande fattas genast och i övrigt senast sju dagar efter det att en ansökan som avses i 32 § har inkommit. Innan personen förordnas till undersökning ska hans eller hennes egen åsikt klarläggas. Bestämmelser om hörande av personen själv och av hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare finns i förvaltningslagen (434/2003). Om en myndig person inte har någon laglig företrädare ska i situationer som avses i 9 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *socialvårdens klientlag*, en anhörig eller någon annan närstående som är med och planerar och genomför servicen ges tillfälle att bli hörd *på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen*. Dessutom ska föräldrarna till en minderårig och den person som tagit hand om och fostrat den minderårige omedelbart innan den minderårige förordnas till undersökning ges tillfälle att bli hörda *på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen*.

En person får vara intagen för undersökning i högst fjorton dagar från det att beslutet om förordnande fattades. Intagningen ska avslutas genast, om det under tiden framkommer att det inte finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Undersökningen ska göras av en legitimerad läkare, en legitimerad psykolog och en legitimerad socialarbetare som är anställda i tjänsteförhållande och förtrogna med omsorgen om utvecklingsstörda och vid behov av andra yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården. När undersökningen görs ska tidigare utredningar för bedömning av personens behov av socialvård eller hälso- och sjukvård eller av personens funktionsförmåga beaktas. Vid undersökningen ska också personens egen åsikt klarläggas samt personen och andra som avses i 1 mom. ges tillfälle att bli hörda på det sätt som

Föreslagen lydelse

finns förutsättningar för att förordna en person att oberoende av dennes vilja intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska sakkunniggruppen förordna att personen ska tas in för undersökning på en sådan verksamhetsenhet för specialomsorger som avses i 32 § 2 mom. I brådskande fall ska ett skriftligt beslut om förordnande *till undersökning* fattas *utan dröjsmål* och i övrigt senast sju dagar efter det att en ansökan som avses i 32 § har inkommit. Innan personen förordnas till undersökning ska hans eller hennes egen åsikt klarläggas. Bestämmelser om hörande av personen själv och av hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare finns i förvaltningslagen (434/2003). Om en myndig person inte har någon laglig företrädare ska i situationer som avses i 9 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *socialvårdens klientlag*, en anhörig eller någon annan närstående som är med och planerar och genomför servicen ges tillfälle att bli hörd. *På hörandet tillämpas vad som föreskrivs i förvaltningslagen*. Dessutom ska föräldrarna till en minderårig och den person som tagit hand om och fostrat den minderårige omedelbart innan den minderårige förordnas till undersökning ges tillfälle att bli hörda. *På hörandet tillämpas vad som föreskrivs i förvaltningslagen*.

En person får vara intagen för undersökning i högst fjorton dagar från det att beslutet om förordnande fattades. Intagningen ska avslutas genast, om det under tiden framkommer att det inte finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Undersökningen ska göras av en legitimerad läkare, en legitimerad psykolog och en legitimerad socialarbetare som är anställda i tjänsteförhållande och förtrogna med omsorgen om utvecklingsstörda och vid behov av andra yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården. När undersökningen görs ska tidigare utredningar för bedömning av personens behov av socialvård eller hälso- och sjukvård eller av personens funktionsförmåga beaktas. Vid undersökningen ska också personens egen åsikt klarläggas samt personen och andra som avses i 1

Stadfäst lydelse

föreskrivs i förvaltningslagen. Ett utlåtande undertecknat av läkaren, psykologen och socialarbetaren ska upprättas om undersökningen. Utlåtandet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja.

När undersökningen slutförts ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd besluta huruvida personen oberoende av sin vilja ska förordnas att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger. Beslutet ska fattas skriftligt senast fjorton dagar efter det att beslutet om förordnande om intagning för undersökning fattades. Beslutet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Ett beslut om att förordna en person att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja ska omedelbart, dock senast inom fjorton dagar efter det att beslutet fattades, underställas förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen ska handlägga ärendet skyndsamt.

34 §

För ett individuellt genomförande av specialomsorgerna ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd eller, inom gränser som det bestämt, den ansvariga föreståndaren för verksamhetsenheten, för varje person som är i behov av specialomsorger godkänna ett specialomsorgsprogram. Programmet ska så vitt möjligt göras upp i samarbete med personen själv och hans eller hennes lagliga företrädare, eller i situationer enligt 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag, personens lagliga företrädare eller anhöriga eller andra närstående som deltagit i planeringen och genomförandet av servicen samt med sakkunniggruppen för krävande stöd. Programmet ska ses över vid behov.

Föreslagen lydelse

mom. ges tillfälle att bli hörda på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Ett utlåtande undertecknat av läkaren, psykologen och socialarbetaren ska upprättas om undersökningen. Utlåtandet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja.

När undersökningen slutförts ska *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd besluta huruvida personen oberoende av sin vilja ska förordnas att *bli intagen* på en verksamhetsenhet för specialomsorger. Beslutet ska fattas skriftligt senast 14 dagar från det att beslutet om förordnande om intagning för undersökning fattades. Beslutet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Ett beslut om att förordna en person att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja ska omedelbart, dock senast inom 14 dagar efter det att beslutet fattades, underställas förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen ska handlägga ärendet skyndsamt.

34 §

För ett individuellt genomförande av specialomsorgerna ska *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd eller, inom gränser som det bestämt, den ansvariga föreståndaren för verksamhetsenheten, för varje person som är i behov av specialomsorger godkänna ett specialomsorgsprogram. Programmet ska så vitt möjligt göras upp i samarbete med personen själv och hans eller hennes lagliga företrädare eller i situationer enligt 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag personens lagliga företrädare eller anhöriga eller andra närstående som deltagit i planeringen och genomförandet av servicen samt med sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd. Programmet ska ses över vid behov.

Stadfäst lydelse

36 §

Om personen själv eller personens vårdnadshavare eller annan intressebevakare eller välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd anser att specialomsorgsprogrammet inte är ändamålsenligt, kan regionförvaltningsverket förordna att programmet ska korrigeras till de delar det anses vara påkallat.

37 §

Om det vid undersökning av en person som oberoende av sin vilja förordnats att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger eller vid ordnande av vård och omsorg för honom eller henne framgår att förutsättningar saknas för att förordna personen att oberoende av sin vilja tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd eller, i den situation som avses i 19 § 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) Institutet för hälsa och välfärd, på förslag av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd, genast besluta att de av viljan oberoende specialomsorgerna ska avslutas.

38 §

En person får hållas kvar på en verksamhetsenhet för specialomsorger högst ett halvt år på grundval av ett beslut om förordnande till specialomsorger oberoende av personens vilja. Om det innan fristen går ut förefaller uppenbart att det fortfarande finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja, ska personen utan ett särskilt beslut om förordnande till undersökning, enligt vad som föreskrivs i 33 § 2 mom. undersökas på nytt och ett nytt utlåtande om undersökningen lämnas. Ett beslut om fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja på en verksamhetsenhet för specialomsorger i högst ett halvt år ska i överensstämmelse med 33 § 3 mom. fattas skriftligt innan det har gått ett halvt år efter förordnandet om intagning

Föreslagen lydelse

36 §

Om personen själv eller personens vårdnadshavare eller annan intressebevakare eller *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd anser att programmet inte är ändamålsenligt, kan regionförvaltningsverket förordna att programmet ska korrigeras till de delar det anses vara påkallat.

37 §

Om det vid undersökning av en person som oberoende av sin vilja förordnats att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger eller vid ordnande av vård och omsorg för honom eller henne framgår att förutsättningar saknas för att förordna personen att oberoende av sin vilja tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd eller, i den situation som avses i 19 § 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) Institutet för hälsa och välfärd, på förslag av sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd genast besluta att de av viljan oberoende specialomsorgerna ska avslutas.

38 §

En person får hållas kvar på en verksamhetsenhet för specialomsorger högst ett halvt år på grundval av ett beslut om förordnande till specialomsorger oberoende av personens vilja. Om det innan fristen går ut förefaller uppenbart att det fortfarande finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja, ska personen utan ett särskilt beslut om förordnande till undersökning, enligt vad som föreskrivs i 33 § 2 mom. undersökas på nytt och ett nytt utlåtande om undersökningen lämnas. Ett beslut om fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja på en verksamhetsenhet för specialomsorger i högst ett halvt år ska i överensstämmelse med 33 § 3 mom. fattas skriftligt innan det har gått ett halvt år efter förordnandet om intagning

Stadfäst lydelse

för specialomsorger oberoende av personens vilja. Beslutet ska underställas förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 33 § 3 mom. Därefter ska förutsättningarna för fortsätta specialomsorger oberoende av personens vilja utredas på samma sätt minst en gång i halvåret.

En person som har blivit intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja och hans eller hennes lagliga företrädare har rätt att få förutsättningarna för fortsätta specialomsorger oberoende av personens vilja bedömda av sakkunniggruppen för krävande stöd medan specialomsorgerna pågår också innan halvårsfristen löpt ut. Om en person som är myndig saknar laglig företrädare har utöver honom eller henne själv också anhöriga eller andra närstående som deltar i planeringen och genomförandet av servicen samma rätt i situationer som avses i 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag. Ingen ny bedömning behöver göras om det har gått mindre än en månad sedan den förra bedömningen och det är uppenbart att det inte skett någon förändring i personens tillstånd. Orsaken till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalerna.

42 b §

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 n § får, under nedannämnda förutsättningar, användas inom specialomsorgerna i serviceboenden med heldygnsomsorg enligt 21 § 4 mom. i socialvårdslagen eller vid service på en institution enligt 22 § i den lagen eller inom motsvarande privat service. Sådant annat kvarhållande än kortvarigt kvarhållande som avses i 42 § 3 mom. får bara användas i specialomsorger oberoende av en persons vilja.

En förutsättning för användning av begränsningsåtgärder är dessutom att serviceboenden

Föreslagen lydelse

för specialomsorger oberoende av personens vilja. Beslutet ska underställas förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 33 § 3 mom. Därefter ska förutsättningarna för fortsätta specialomsorger oberoende av personens vilja utredas på samma sätt minst en gång i halvåret.

En person som har blivit intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja och hans eller hennes lagliga företrädare har rätt att få förutsättningarna för fortsätta specialomsorger oberoende av personens vilja bedömda av *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd medan specialomsorgerna pågår också innan halvårsfristen löpt ut. Om en person som är myndig saknar laglig företrädare har utöver honom eller henne själv också anhöriga eller andra närstående som deltar i planeringen och genomförandet av servicen samma rätt i situationer som avses i 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag. Ingen ny bedömning behöver göras om det har gått mindre än en månad sedan den *föregående* bedömningen och det är uppenbart att det inte skett någon förändring i personens tillstånd. Orsaken till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalerna.

42 b §

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 n § får, under *de* förutsättningar *som anges nedan*, användas inom specialomsorgerna i serviceboenden med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen eller vid service på en institution enligt 22 § i den lagen *eller vid i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedd specialiserad sjukvård som ges på en psykiatrisk enhet för personer med utvecklingsstörning* eller inom motsvarande privat service. Sådant annat kvarhållande än kortvarigt kvarhållande som avses i 42 § 3 mom. får användas *endast* i specialomsorger oberoende av en persons vilja.

En förutsättning för användning av begränsningsåtgärder är dessutom att *den verksam-*

Stadfäst lydelse

med heldygnsomsorg och institutioner har tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 h och 42 k § får utöver det som föreskrivs i 1 mom. också användas i följande fall inom specialomsorger:

1) arbetsverksamhet enligt 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller 35 § 2 mom. i denna lag, när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården, eller

2) dagverksamhet enligt 8 b § i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) eller motsvarande verksamhet enligt 35 § 2 mom. i denna lag, när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården.

Dessutom får en begränsningsåtgärd enligt 42 k och 42 m § samt 42 n § 3 mom. genomföras på verksamhetsenheter som avses i 3 mom. i denna paragraf, om det har fattats ett skriftligt beslut om åtgärden på det sätt som de bestämmelserna föreskriver. Om en verksamhetsenhet som avses i 3 mom. använder begränsningsåtgärder enligt 42 k eller 42 m § eller 42 n § 3 mom. ska den ha i 2 mom. avsedd tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete.

42 e §

Bedömning av användningen av begränsningsåtgärder och minskad användning av begränsningsåtgärder

Om en begränsningsåtgärd enligt 42 f–42 n § har använts när specialomsorger ges ska orsakerna till att åtgärden har använts och de sätt med vilkas hjälp man i fortsättningen kan minska bruket av begränsningsåtgärder i enheten utan dröjsmål bedömas inom verksamhetsenheten. Om det i specialomsorgerna, när en person har fått andra specialomsorger än

Föreslagen lydelse

hetsenhet som ordnar eller producerar servicen har tillgång till tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 h och 42 k § får utöver det som föreskrivs i 1 mom. också användas i följande fall inom specialomsorger:

1) arbetsverksamhet enligt 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller 35 § 2 mom. i denna lag, när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården, eller

2) dagverksamhet enligt 8 b § i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) eller motsvarande verksamhet enligt 35 § 2 mom. i denna lag, när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården.

Dessutom får en begränsningsåtgärd enligt 42 k och 42 m § samt 42 n § 3 mom. genomföras på verksamhetsenheter som avses i 3 mom. i denna paragraf, om det har fattats ett skriftligt beslut om åtgärden på det sätt som de bestämmelserna föreskriver. Om en verksamhetsenhet som avses i 3 mom. använder begränsningsåtgärder enligt 42 k eller 42 m § eller 42 n § 3 mom. ska den ha i 2 mom. avsedd tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete.

42 e §

Bedömning av användningen av begränsningsåtgärder och minskad användning av begränsningsåtgärder

Om en begränsningsåtgärd enligt 42 f–42 n § har använts när specialomsorger *getts* ska orsakerna till att åtgärden har använts och de sätt med vilkas hjälp man i fortsättningen kan minska *användningen* av begränsningsåtgärder i enheten utan dröjsmål bedömas inom verksamhetsenheten. Om det i specialomsorgerna, när en person har fått andra specialomsorger än specialomsorger oberoende av

Stadfäst lydelse

specialomsorger oberoende av sin vilja, upprepade gånger eller långvarigt har använts en begränsningsåtgärd enligt 42 j, 42 l eller 42 m § eller 42 n § 2 mom., ska verksamhetsenheten bedöma om förutsättningarna i 32 § 1 mom. för att förordna personen till specialomsorger oberoende av sin vilja är uppfyllda och vid behov förelägga frågan för bedömning i välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd.

80 §

Andra beslut än sådana beslut av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd som avses i 81 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. På sökande av ändring hos förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Föreslagen lydelse

sin vilja, upprepade gånger eller långvarigt har använts en begränsningsåtgärd enligt 42 j, 42 l eller 42 m § eller 42 n § 2 mom., ska verksamhetsenheten bedöma om förutsättningarna i 32 § 1 mom. för att förordna personen till specialomsorger oberoende av sin vilja är uppfyllda och vid behov förelägga frågan för bedömning i *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd.

80 §

Andra beslut än sådana beslut av *den beslutande* sakkunniggruppen för krävande *multiprofessionellt* stöd som avses i 81 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. På sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .